

"Ερχομαι από την 'Ανατολικήν Θράκην

ΚΑΡΑΓΑΤΣ, ΤΟ "ΜΙΚΡΟ ΠΑΡΙΣΙ" — ΤΟ ΝΤΕΜΠ ΤΑΣ ΕΙΝΕ ΤΩΡΑ ΕΡΗΜΟΝ — ΣΤΗ ΝΕΑ ΒΥΣΣΗ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΦΟΡΟΥΝ ΑΚΟΜΗ ΚΡΙΝΟΛΙΝΑ — Η ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΤΩΝ ΓΑΛΩΣΩΝ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΛΕΟΝ

Του συνεργάτου μας κ. ΚΩΝΣΤ. Ι. ΚΟΥΚΚΙΔΗ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΕΝ ΟΛΩ Ή ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥ-
ΣΙΣ ΑΝΕΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΑΔΕΙΑΣ ΤΗΣ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»

Μακεδονία 30/12/50

(9)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μία ακόμη άποψη των Σαράντα 'Εκκλησιών. Έμπροσθεν τὸ Πάρκον

ΟΙ "Έλληνες του Καραγάτς—ή με-
σοία και ή εργατική τάξι μαζί με τους
πλουσίους της 'Αδριανουπόλεως που εί-
χαν δύο κατοικίας, την μίαν στο Κάστρο
της 'Αδριανουπόλεως και την άλλην στο
Καραγάτς—έκρατούσαν μίαν πρωτεύου-
σαν θέσιν εις την παντοειδή κίνησιν του
'Μικρού Παρισίου'. Είχαν μίαν ισχυράν
κοινωνικήν οργανώσιν με τὰ σχολεία των
και τὰς εκκλησίας των. Αὐτοί ήσαν οι θρ-
γανωταί των ψυχαγωγικών κέντρων του
σταθμού, οι ήμπρεσάριοι των ύπαιθρίων
σκηνών που έφρόντιζαν δια την τακτι-
κήν επάνδρωσιν των με ξένες θεατρίνες.
Αὐτοί ήσαν οι ιδιοκτῆται μεγάλων κήπων
που εφοδίαζαν με τὰ λαχανικά των και
αὐτὴν την 'Αδριανούπολιν.

ΟΙ "Έλληνες του Καραγάτς και πρό-
παντός αι κατώτερα τάξεις έπέμεναν να
μιλοῦν με τὸν παρεφθαρμένον ιδίωμα της
'Αδριανουπόλεως που χαρακτηρίζεται από
πολλές συγκοπές, τὸ συριστικό σῆμα και
την παρεβολήν πολλών τουρκικών λέξεων.
Σημειώνω μερικά παραδείγματα: μη χα-
λέβ'ς (μη χαλειός, μη γυρεύς), δέν πι-
άν'ς (δέν πιάνεις), κάμπιμι (κάνετε μου),
έμ ούτζοῦζκα έμ ούλμουσκα (και εἴθην
και ώριμα), έχ'ς (έχεις), άμα χορτάς,
(άμα χορτάση).

"Ακουσα μίαν κυρίαν που έζησε πολλά
χρόνια στο Καραγάτς ν' άφηγηται δια-
φόρους χαρακτηριστικούς διαλόγους. 'Ι-
δου δυὸ από αυτούς: (Διάλογος μεταξύ
μητρός και θυγατρός). Μητέρα: ώς τὰ
τώρα ελέϊσκες (έλεγες) κάμπιμι (κάνετε
με) φουστάν' να διαέρω (να περιπατή-
σω). Δέ διαέρς για τώρα, διαβολοχουρ-

σούζου πουμάκου, άργισμέ' Τι έκαστις
(έκάθησε) και με κυττάχ'ς (κυττάξεις);
δέν παζίς (πηγαίνεις) μουρ' συ (μωρή
συ) και τουν άλλ' του μαχαλά; 'Ισένα
λέν (εις εσένα λέν). Δέν άπουλουέσι (δέν
άπολογείσαι); Θυγατέρα: Τι χαλέβ'ς (γυ-
ρεύεις) άμπέ κιού; Μητέρα: 'Ισένα λέν δέν
παχ'ς (πηγαίνεις) κα τουν άλλο μαχαλά;
άπουλουγηθής (ν'άπολογηθής) μαντά πα-
λαιτάνου (που σκάνεις βουβάλι) μαλάκου
(μαλακισμένη). Θυγατέρα: Άντε μπέ κιού,
άκιμι (άφσέ με). Να δέ θα πάου (πά-
γω), να, άρεξι δέν είχα να γκιζερά (πε-
ριδιαβάζω) στα σοκάκια. Μητέρα: "Άλλ'
φουρά άν σοι κάμου κι γώ φουστάν' να
με φτύχ'ς (φτύσης).

"Άλλος διάλογος: ε'Άρε συ, τι καρ-
τεράς άπ' όξου; δέ συβέν'ς (δέν εισέρχε-
σαι) στούν ούντά; τι σκινιτάς (διστά-
ζεις); γιατί είγδες (είδες) τουν σουφρά;
"Ελα, κάτσι (κάθισε), να φάμε, άρκαν-
τάς! (φίλε). Είγδες φαί, κάτσι, είγδες
ξύλο, φύγαα.

Παρά την συστηματικήν παιδείαν που
παρεχέτο από τὰ έλληνικά σχολεία, τὸ
ιδίωμα αὐτὸ δέν έγινε δυνατόν να εξα-
φανισθῆ. Έπικράτει ιδιαίτερος εις τὰς
άκρινάς συνοικίας του Καραγάτς. Περσ-
στικός από την Νέαν 'Ορσειάδα όπου
μετώκησαν οι άλλοτε κάτοικοι του Κε-
ραγάτς, ανεξήτησα εις τὰ χείλη των τὸ
ιδίωμα τουτο, του όποιου διετήρησα ζω-
ήρον την άνάμνησιν. Δέν κατάφερα να δι-
ακρίνω τίποτε έξόν μονάχα από ένα ανε-
παίσθητον συριστικόν σῆμα στα χείλη
περαστικών χωρικών των περίξ. 'Η βοθ-
μιαία εξαφάνιτις των τοπικών ιδιωμάτων

είνε ένα γενικόν φαινόμενον που τὸ προ-
καλοῦν αι μετακινήσεις των ανθρώπων. Οι
κάτοικοι των επαρχιών ταξιδεύουν συχνά
εις τὰς 'Αθήνας και Παλαιολοδοῦται έγ-
κοθίστανται όριστικώς εις τὰς νέας χώ-
ρας. 'Η στενή αὐτή επικοινωνία προκαλεί
δογματίως την συμμόρφωσιν της επαρχι-
ακής γλώσσας προς την όμιλουμένη της
πρωτεύουσας. Έτσι έσημείωσαν εξαφάνισιν
και τὸ ιδίωμα του Καραγάτς.

ΝΤΕΜΠ ΤΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑ ΒΥΣΣΗ

Εις τὸ τρίγωνον του Καραγάτς υπήρ-
χαν και δύο ακόμη ελληνικά χωρία. Τὸ
ένα πολὺ κοντά στον σταθμόν, τὸ Ντεμπίρ
Τὰς ή Δεμιρνιέςς έγκατελείφθη από τους
κατόικους του, οι όποιοι μετώκησαν εις
την 'Ελλάδα. Σήμερα είναι έρημο. Τὸ άλλο
τὸ Μπουσνοχωρί, επανακτίσθη κοντά στην
Νέαν 'Ορσειάδα υπό άλλην όνομασίαν.
Λέγεται Νέα Βύσση. Οι κάτοικοι του
καλλιεργούν εύρειας έκτάσεις σκουπόχορ-
το και είναι οι μεγαλύτεροι καλλιεργηταί
του είδους εις όλην την 'Ελλάδα. 'Αλλά
δέν είναι μόνον ή καλλιέργεια αὐτή που
δίδει μίαν ξεχωριστήν ύπόστασιν εις την
χωμόπολιν. Αι γυναίκες της μπορούν να
δικεικῆσουν...τίτλους εύγενείας εις την
αὐλήν Λουδοβίκου του 14ου. Φοροῦν πράγ-
ματι τὴς Κυριακῆς και τὴς γιορτῆς κρι-
νολίνο, όχι πολὺ διαφορετικό από εκείνο
που έπεδίσθη επί μερικῶς αιώνας εις τὸ
παλάτι των Βερσαλλίων. Τὸ κρινολίνο τῆς

ΕΡΧΟΜΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΒΡΑΚΗΝ

— ΣΥΝΕΧΕΙΑ —
— >>>> —
— εκ τῆς 3ης σελίδος —

Νέας Βύσσης ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑννέα ἕως δώδεκα φουστάνια, τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο, πρὸ συγκρατοῦνται στὴ μέση μ' ἓνα «στεφάνι». Αἱ γυναῖκες ἐπὶ πλέον στολίζουν τὰ κεφάλια τους μὲ μισὰ στεφάνια στημένα κάθιστα, γεμάτα ἀπὸ ἀσπρολούλουδα. Κρατοῦν ἐπίσης μίαν ὀμπρέλλα, οἱ παντρεμένες κλειστή κι' οἱ ἀνύπαντρες ἀνοιχτή ἢ ἓνα τριαντάφυλλο. Αὕτῃ εἶνε ἡ γυναικεία πατροπαράδοτη φορεσιὰ τῆς Νέας Βύσσης, ἐπισημμένη πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀπὸ τῆς γυναῖκες τῆς κωμολέως μὲ τὸ ἑλληνικὸ μυαλό τους.

Η ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ

Καθὼς ἐγύριζα μέσα στοὺς δρόμους τοῦ Καραγάτς, ἀνέστυρα εἰς τὴν ἀκουστικὴν μνήμην μου τὰ ξενικὰ λόγια πρὸς σταυρῶνοντο ἄλλοτε ἐδῶ, ἀπὸ τὸ ἓνα σπῆτι στὸ ἄλλο, στῆς πλατεῖες καὶ στὴ γόλη λεωφόρο. Εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν, ἐπιπρὸς τὴν Γερμανικὴν Σχολὴν οἱ διδάσκαλοι ἐπὶ τῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔσαν ὅσοι ἄνθρωποι τοῦ ἐθνικοῦ φθόγγου τῆς γλώσσας των. Παρέκει, πρὸς τὰ γαλλικὰ σχολεῖα ἡ ἴδια σχολιογραφία ἐξετυλίσσετο μὲ μόνην τὴν διανομήν ὅτι μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ρακίνα οἱ ἤχοι πρὸς ἐκυματίζαν εἰς τὴν ἀτυόσφαιραν ἦσαν ἀπαλοὶ καὶ ἀρμονικοί. Παρὰ τὸ μερικὸν Φραγκολεβαντῖνον εἰς τὰς συνομιλίαις των ἔκαμναν πότε πότε παρεμβολὰς γλωσσικῶν τεράτων ἰδικῆς τῆς ἐπινοήσεως μὲ συνθετικὰ παρμένα ἀπὸ δύο καὶ τρεῖς κάποτε γλώσσας. Ἐβάδιζα ἔτσι ὡς ὄνειροπαρμένος μέσα στὴν παλαιὰ Βαβυλωνία τῶν γλωσσῶν.

Τὰ μουγκρητὰ ὅμως δύο βωδιῶν τὸ πέταγμα ἀχύρων ἀπὸ τὸν δρόμον κατ' ἐπάνω μου καὶ ἡ ἐγχωρία γλῶσσα, παυτοῦ τουρκικὰ, μοῦ ἔγιναν ὡς τσίμπημα πρὸς ἐπ' ἀνέφερον εἰς τὸν χειροπιαστὸν κόσμον. Δὲν εἶχα καμμίαν ἐλπίδα ὅτι θ' ἄκουα πᾶς ἐδῶ καμμίαν ἐυρωπαϊκὴν γλῶσσαν.

Ἄλλ' ὃ τοῦ θαύματος! τὴν ἀντίκρουσα μέσα σ' ἓνα μπακάλιο. Ἐκεῖνος πρὸς τὴν ἐχειρίζετο, ὁ ἴδιος ὁ μπακάλης, ἦταν ἕ-

νας ἐβδομητάρης πρὸς ἔφερε ὅλα τὰ στίγματα τοῦ ἐπαγγέλματός του. Δὲν ἐδίστασα νὰ τοῦ πῶ ὅτι τὸν ἔπαιρνα γιὰ ἓνα ἄνθρωπον, ὃν ὄχι χαμένον, ἀλλ' ὄπως ὅποτε παραπλανημένον μέσα στὰ λημέρια αὐτά.

Περιωρίστη νὰ μοῦ πῆ εἰς τὴν γαλλικὴν.

—Κάθε ἄλλο, κύριε!

Ἔδωκεν ἀλάτι σὲ μιά χανοῦμισσα πελάτισσά του καὶ μοῦ ἀφηγήθη τὴν ἱστορίαν του.

Ἐγεννήθηκα, μοῦ εἶπε, στὸ Καραγάτς. Καὶ ποτέ μοῦ δὲν ἔφυγα ἀπ' ἐδῶ. Ἀντιμετώπισα χρόνια καὶ χρόνια ὅλες τῆς ἀναταραχῆς τοῦ τόπου, πολέμους, ἐπαναστάσεις, μεταβολὰς καθεστώτων καὶ κρατῶν. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἐκουνήθηκα ποτέ ἀπὸ τὸν τόπον μου. Γιατὶ νὰ ἔφυγα; Εἶμαι Ἰταλός. Οἱ Τούρκοι δὲν μ' ἐδιώκουν ὡς ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς μου θὰ ἐδιώκεται τώρα καὶ ὁ τάφος μου.

Ἐπὶ μοῦ μίλησεν ὁ Ἰταλός μπακάλης πρὸς νὰ ὁμολογήθῃ ὅτι ἡ ἐπιμονὴ ἐπὶ τῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἀπορίας ἐπὶ τῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ, ἰδίως ὅταν ἀνεχώρησαν ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἀποτελεῖ ἓνα σπάνιον παρὰ τὸ ἄλλο ἀνθρώπου ἀφωσιωμένου εἰς τὴν ἐπινοήσασθαι τὸν εἶδε τὸ φῶς.

Ὁ Καραγάτς δὲν εἶνε πᾶς τὸ γνῶριμόν μας τῶν παλαιῶν ἡμερῶν. Πρὸ τοῦ γίνῃ λόγος διὰ τὴν σημερινὴν μορφήν του, χρειάζεται μίαν ἀναδρομὴν εἰς τὴν συνταρακτικὴν ἐποχὴν τῆς ἐγκαταλείψεώς του ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Ἐνῶ συνεζητεῖτο ἡ συνθήκη τῆς Λωζάννης καὶ ἐψιθυρίζετο εἰς τὴν ἀρχὴν ἀπλῶς ὅτι ἡ Ὀρεστιάς, τὸ ἑλληνικὸν τότε Καραγάτς θὰ ἐπεστρέφοντο εἰς τοὺς Τούρκους, οἱ Ἕλληνες κάτοικοι του ἄρχισαν νὰ ξυλῶνουν τὰ σπίτια των καὶ νὰ παίρνουν ὅ,τι ἦταν δυνατόν νὰ μετακομισθῇ. Ἐνόσω ἐπεβεβαιώοντο ἡ ἐπιστροφή, ἐπετάχυναν τὸ ξύλωμα καὶ τὰς μετακομίσεις καὶ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς παραδόσεώς του τὸ ἐγκατέλειψαν ἀφίροντες πίσω τῶν τοίχους καὶ σκεπὰς μὲ χαίνουσες τρύπες.

Κ. Ι. ΚΟΥΚΚΙΑΔΗΣ

Μακεδονία 30/12/00